

NR. 1 - 1996

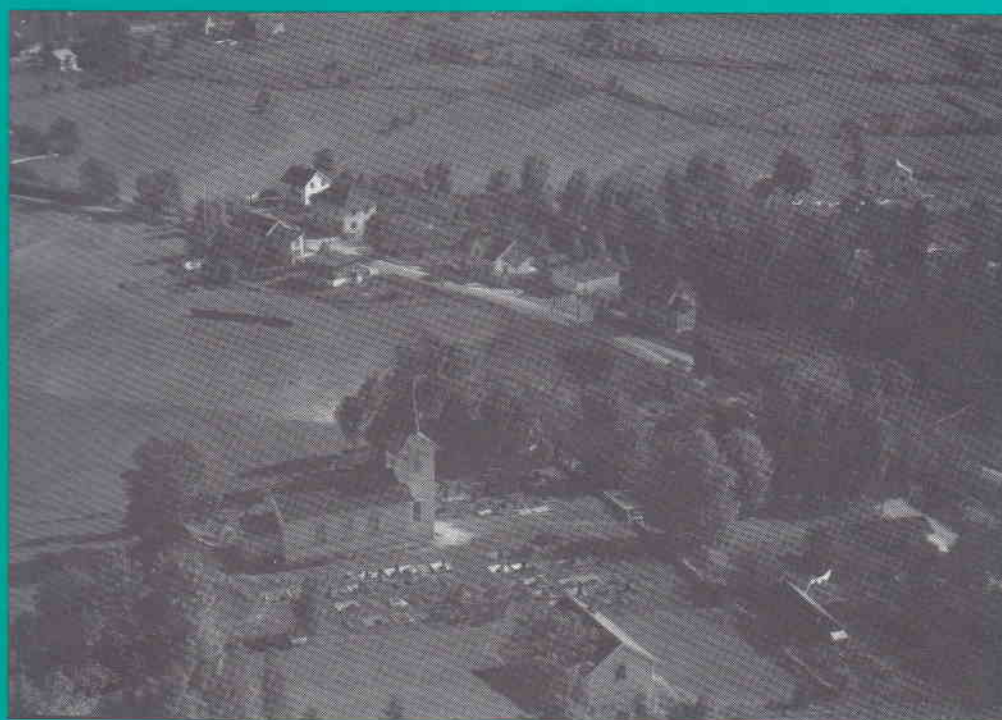
15. ÅRGANG

SKOGER HISTORIELAG

Distriktsnytt

HISTORIELAGSNYTT

KONNERUD SENTRUM 1949

INNHALDSFORTEGNELSE:

Forside:

Flyfoto av Konnerud sentrum 1949

utlånt av Gunnar Frøiland

Referat fra årsmøtet

av Ellen Hagen s. 3

Fra den gamle prestegården i Skoger

innledning v/Bjørn Eriksen s. 4

Transkribert av Aase Tandberg

Gjerdehold og beiterettigheter

av Normann A. Solberg s. 5 - 6

17. mai på Konnerud i gamle dager

av Gunnar Prøis s. 7

Skrinet i tårnet i Gamle Skoger Kirke

av Normann A. Solberg s. 8

Rettelse til Historielagsnytt nr. 1/94

s. 8

Konneruds Hjemmestyrketropp under

2. verdenskrig

av Olaf Rustand s. 9-11

Klokkeren av Skouger

av Normann A. Solberg s. 12

Kirkedaleren

v/Gotisk Gruppe, Skoger Historielag s. 12-13

Kirkebøsse i Skoger Gamle Kirke

bilde utlånt av Reidar Halden s. 13

Sundhaugtangen og sundstedet

av Jo. Sellæg s. 14-15

Konnerud kirke - 1893 - interiør

s. 16

GRUPPER I SKOGER HISTORIELAG

SKOGER BYGDESAMLINGER: Jørgen Borge

Tlf.: 32 88 54 46

SKOGER GAMLE KIRKE: Jean Lorange

Tlf.: 32 88 43 03

**FOTOGRUNN OG
GOTISK GRUPPE:**

Aase Tandberg

Tlf.: 32 89 18 73

**TEATERGRUPPA DET
DRAMATISKE SELSKAP:**

Karin Johansen

Tlf.: 32 80 06 18

STIER OG SKILT GRUPPE:

Hans Halden

Tlf.: 32 88 40 57

REDAKSJONSKOMITE:

Redaksjonsmedlemmer:

Red.: Jens H. Brekke

Tlf.: 32 80 05 20

Odd Steen, Hans Halden

Bjørn Eriksen og

Hilde D. Sollie

Redaksjonen takker for alt innsendt stoff og ønsker samtidig alle Historielagsnytt lesere en riktig god sommer!

ÅRSMØTE PÅ SKOGVANG

21.04.96

Tilstede: 65 personer

Dagsorden:

1. Åpning v/viseformann Jean Lorange

2. Valg av dirigent, referent og 2 personer til å underskrive referatet.

Dirigent: Jean Lorange

Referent: Ellen Hagen

Underskrift: Et forslag fra dirigenten om å sløyfe underskrift ble kommentert med henvisning til vedtektene, men etter avstemning ble forslaget vedtatt.

3. "Ord fra formannen" og

4. Årsberetning -

a) Styrets beretning ble kort gjennomgått av dirigenten, som i tillegg luftet ideen om å gjøre bygdeborgen i Andorsrud til en "sak" for Historielaget. Tanken ble godt mottatt, og det ble forøvrig gitt uttrykk for stor tilfredshet med styrets arbeid generelt og med det initiativ som er tatt angående Rønnehue spesielt, da denne saken ble tatt opp på årsmøtet i fjor.

Kirkebøssen, som ble overrakt Skoger gamle kirke representert ved sognepresten 18. april, var tatt med til årsmøtet og kunne beskues.

b) Komiteenes beretning: Det var ingen spørsmål eller kommentarer til disse.

5. Medlemskontingent: Styrets forslag om økning av medlemskontingenten til kr. 75,- for enkeltmedlemskap og kr. 100,- for familiemedlemskap ble vedtatt.

Stipend: Forslag om at stipend kan gis til den/dem som er kvalifisert og kan påta seg å gjøre en jobb angående bygdeborgen.

6. Regnskap: Det var ingen spørsmål eller bemerkninger til dette. Dirigenten opplyste om at ingen beslutning var tatt angående innkjøp av data-anlegg.

7. Valg: Valgkomiteens forslag til styre ble vedtatt.

Hovedstyre:

Formann: Jean Lorange

Nestformann: Arild Sønstrød

Kasserer: Edith Sollie

Sekretær: Hans J.Hansen Steen

Styremedlem: Gunnar Engen

" : Reidar Halden

Varamedlem: Hans Halden

Ellen Hagen

Karin Johansen

Revisorer: Egil Eskerud

Jan Sundby

Ekeberg

Vararevisor: Margit Halden

Hans Gundesø

Valgkomite: Per R. Thoresen

Jens H. Brekke

Nora Unelsrød

Bjørn Eriksen

Varamedlem: Normann A.Solberg

Ole David Sofienlund

Arr.komite: Dagmar Skarsgård

Helge Furuvold

Knut A. Brænden

Nora Unelsrød

8. Eventuelt:

a) Forslag om bedre samarbeid med andre historielag i byen og i nærliggende kommuner. (F.eks. Sande, Hurum og Røyken)

b) Forslag om å bruke penger på fotokomiteen, finne en person som kan ta en jobb her.

c) Referat fra styremøte sendes de forskjellige gruppene.

9.+11 Underholdning v/Konnerud Sangkor
Meget vellykket.

10. Kaffepause m/utlodning: Stor takk til arr.komiteen, innkommet ved loddsalg kr.1.077,50

Skoger, 23. april 1996, Ellen Hagen, referent.

Fra den gamle prestegården i Skoger

innledning av Bjørn Eriksen

Dette lille stykket er en transkripsjon fra et brev funnet på loftet til den gamle prestegården i Skoger. Transkripsjonen er foretatt fra Gotisk av Aase Tandberg.

Brevet tar oss rett inn i de store hendelsene i verdenshistorien: England og Danmark-Norge er i krig. England har overfalt den dansk-norske krigsflåte på København red, i den hensikt å hindre blokaden av England som Napoleon og Tsar Aleksander var blitt enige om i 1807. København ble bombet og den dansk-norske flåte utlevert til England. Russerne gikk lei av fastlandsblokaden og sluttet forbund med England. Etter dette marsjerte Napoleon mot Moskva. Vinteren 1812 møter han den russiske vinter og taper.

Brevet nedenfor er skrevet i denne situasjonen. Danmark-Norge står som tapere og må søke fred med England. Vi legger også merke til den store mistro til svenskene. Når vi ser framover mot 1814, ser vi at denne mistroen var berettiget.

Stiftets skrivelse, den 15 april 1813. I en Krisis, som denne, hvori alles Forventning er spændt paa det Høieste og hvori Mangelen Desværre er stegen til en betydelig Grad, formedelst f.A. Misvæxt, holder jeg det for Pligt mod den Nation, hvis nærmeste Bestyrelse, H.M. Allernaadigst har anbetroet mig, ved dette Circulaire, til Rigets Biskopper og verdslige Øvrigheder (som dog ikke ved Trykken offentlig bekjendgjøres) at underrette Indvaanerne om, at vor allernaadigste Konge og gode Landsfader paa det kraftigste arbeider paa at tilveiebringe Freden mellem Engelland og hans Riger og at Allershøistsammes første og største Bevæggrund

til denne forandrede synspunkt, har været, at frelse det ham saa kiers Norge og redde dette Rige fra den Nød, som Uaaret har Bragt over samme. Lykkes disse Fredsunderhandlinger ikke, dog ei tvivler om, da er dette allene Naboehoffets skyld, som paa enhver! tænkende Maade søger at hindre det Formaal vores Konge haver for Øje i det at det er dette Hofs store Attraae enten ved Magt at erobre, eller ved List at tilvende sig Norge og fravende Nationens Hierter fra deres retmessige Konge, hvilken Hensigt det ikke troer at kunne opnaae uden at Krigen mellem Engelland og det danske Hof vedvarer og uden at udsætte Norges Indvaanere for dræbende Mangel.

Derfor laaner Svensken, endog formodenlig med den Engelske Regierings Villie, beredvillig Haand til vore Kornskibes Opbringelse. Ladningen vorder solgt i Sverrig; og Norge saaledes berøvet den Hielp, som Danmark kunne række det af sin Overflødighed. Men saadan trædsk Adfærd vil ved den Almægtiges Hielp kun lidet fremme Opfinderen mod en Nation med hvilken de staae i det dybeste Fredsforhold. Fiendlighederne med Engelland ville snart vorde hævede og Landets Trang vil plutselig blive afhiulpen. Gud vil være med den retfærdige Sag, og om der sker ende det værste, saa vil Nationen dog vite at forsvare seg med Magt, vogte seg for List og staae og falde, som det sømmer sig for Norges gale Indvaanere, for hvilke fremmet Nations Aag er en ukjendt og oprørende Ting.

Denne min Skrivelses Indhold ville Deres Høivelbaarenhed behage snarest mueligt at anbringe til Geistlighedens Kunskab i stiftet. Unlade herved tjenstligt at Communisere hr. Provsten til behagelig Efterretning og Bekjendtgjørelse for Sognepræsterne i Deres Prostie, som ligeledes anmodes om paa en passende Maade at tilkiendegive Almuen samme.

Opsloe den 19 April 13.

(Prosten er af den Formening, at det er best det kundgjøres fra Prædikestolen.)

Gjerdehold og beiterettigheter

av Normann A. Solberg

Etter frigjøring i 1945 tok boligbyggingen til for alvor i landet vårt. Også på Konnerud skjedde dette. Villabebyggelsen vokste, hytter ble omgjort til permanente boliger og nye bolighus reist. Men dette skjedde ikke problemfritt, og noe som skapte voksende misnøye var beitende "kreature" langs gater og veier og også inne i villahager som ikke var inngjerdet rundt om.

De opprinnelige beboere i sognet var vel vant med dette. Ku, kalv og hestebjeller var igrunnen en ganske naturlig del av det daglige pulserende liv. Bjellelåtene var heller til glede enn ubehag. Nødvendige var de også for dem som skulle hente dyrene i "Skog og utmark".

Igrunnen var det ganske mye fe på Konnerud tidligere selv om størrelsen på brukene hovedsaklig var små. Hovedgården Egholt ble i 1777 delt i mange mindre parter og oppsitterne på disse hadde husdyrdrift som en viktig inntektskilde.

På 50-tallet kom det stadig sterkere krav til kommunen om å pålegge bønder og husdyrholdere å gjerde inn skog og utmark. Dette førte slett ikke fram. Hest og krøtter var daglig å se og bjellene holdt "byfolk" våkne om natta. Idag er alle skoger og utmarker rundt Konnerud tomme for beitekveg. Bare spredte hobbyhold av hest er tilbake av det som engang var.

Ca. 140 år tidligere førtes i "Christiania Stiftsoverretts 2. den Avdeling" rettsak om gjerdehold og beiterettigheter i Konneruds nærområder. Saken hadde vært i underretten og begge parter anket dommen til overrett. Saksøkerne var oppsittere på Egholt, nevnt ved navns nevne:

A. Thorud, Lars Antonsen, Syvert Evensen, Ole Johannesen, Kittil Olsen, Anders Torgersen, Anders Evensen, Halvor Halvorsen, Knud Engebretsen, Hans Olsen, Axel Andersen, Ole Christensen, Anders Olsen, Engebret Olsen, Johan Augustinussen, Christen C. Loe, Halvor Spakop, Lars Abrahamsen, Anders C. Thorud, Ole C. Thorud.

Disse påsto seg ha rett til have og beiterett i Skov

og utmark tilhørende gårdene øvre og nedre Strøm, øvre Skjeldrum, Skallestad og Jordbræk hvis eiere nevnt var: Capitaine G. Smidt, Enkefru Lassen, P. Pay, Hans Skjeldrum, Even T. Skjeldrum, Jørgen P. Skallestad, Johan J. Jordbræk.

I tillegg ble i overretten tatt med Enkefru H. Weberg m/Arvinge.

De saksøkte bestred Egholttoppsitternes rettigheter og hadde da også begynt å gjerde inn sine skog og utmarker.

Saksøkerne mente at de ved auksjonen i 1777 hadde ervervet havne og beiterett "med saa mange Kreature, som paa Gaarden Egholt kunne vinterfødes", med den avling det enkelte bruk sjøl hadde.

For 150 år siden hadde den tids sakkyndige beregnet at Gaarden Egholt av egen avling kunne vinterfø 60 Kreature.

De saksøkte mente retten ikke var holdbar. Dessuten påpekte de at saksøkerne hadde inngjerdet stykker av egen utmark som i tilfelle måtte høre til fellesbeitet, at de hadde tatt inn "fremmede Kreature til havning i deres Mark", og at feholdet var øket slik at saksøkerne måtte kjøpe inn fôr. Brukene kunne ikke vinterføde av egen avling sitt kreaturhold. Dessuten var det anlagt flere små plasser i Egholt skog.

Det var saksøkerne som dro det lengste strå i underretten, men begge parter anket dommen uten at en her skal detaljere dette nærmere. Dommen ble avsagt 14. juli 1851, og finnes i domsprotokollen under 1. nr. 201 - o.nr. 24. I sin helhet lød den slik: Thi kjendes for Ret: "For Halvor Webergs Enkes og Arvingers Vedkomne afvises nærværende Sag fra underretten. Contraappellantene (dvs. saksøkerne i denne sammenheng og alle er nevnt ved navns nevne) bør som Eiere at Gaarden Egholt, for saa mange Kreature, som af bemeldte Gaards egen Avling kunne vinterfødes være berettigede til fælles Havn med Hovedappellanterne (her de saksøkte også nevnt ved navn) i disse eiende Gaardens øvre og nedre Strøms, øvre Skjeldrum, Skallestad og Jordbræks Skove og Udmarker. Som Følge heraf

bør Hovedappellanterne og Indstævne P. Pay under en Mulct af 2 - to - Spesiedaler for hver dag, de maatte sidde denne Dom overhørig, at borttage de af dem satte Gjærder der hindre Contraappellanterne i at udøve Havneret i de fornævnte Gaardes Skove og Udmærker. I Øvrigt bør Hovedappellanternes Tiltale i denne Sag frie at være. Processens Omkostninger for begge retter ophæves. At efterkomme inden 8 uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, under Adfærd efter Loven,

Ved Høiesterets Dom, afsagt 2den April 1852 blev denne Dom stadfæstet og de Indstævnte in solidum tilpliktete at betale Sagsomkostningene for Høiesteret til Appellanterne med 60 Spesiedaler. Kanskje en idag kan lure litt på om

denne dommen var medvirkende til at kommunen i 1950-årene ikke påla gårdbrukerne å gjerde inn sine Skog og Utmærker.

NB: Saken er også nevnt i "Skogerboka", sidene 515-16 .

Red.komiteen tilføyer:

Hans Skjeldrum opplyser til komiteen at Bjørn Skalstad, som var oldebarn til en av de saksøkte Jørgen P. Skallestad, har fortalt at etter dommen i Høyesterett ble de saksøkte forpliktet til å rive gjerdene innen 1. mars. Den samme vinter var det kommet 1,5 m snø som de domfelte måtte måke vekk for å få revet gjerdet og derved unngå den løpende dagmulkt som var bestemt i dommen.

Konnerud kirke

17. mai på Konnerud i gamle dager

av Gunnar Prøis, Konnerud

Da jeg for mange år siden var med i 17. mai-komiteen for Konnerud kom det forslag om at feiringen av 17. mai burde foregå i Drammen. Lignende forslag har visstnok vært stillet fra tid til annen etter hva jeg har hørt.

De som stiller slike forslag er vel nyinflyttet til bygda, og vet ikke at vi har lange tradisjoner når det gjelder feiringen av denne dagen. Personlig ble jeg nesten stum, og tankene gikk tilbake til mange, mange vellykkede 17. mai fra slutten av 1920-årene og heldigvis fram til idag.

De første minner er fra Lønnerudsletta hvor barn og voksne samlet seg og hadde moro. Det fantes ei peisestue i Lønnerud og jeg kan tenke meg at det var en kopp kaffe og en kakebit å få her. Den neste episoden jeg husker var at vi gikk til Gråbeinsletta og lekte der. Dette måtte vært i begynnelsen av 30-årene. Med det samme jeg er inne på dette med 17. mai-leker, så forteller Elna Stubberud, f. Gomperud, som er noen år eldre enn meg, at hun også var med på 17. mai-leker på en plass i nærheten av Gomperud som kaltes Engaløkka. Her husker hun bl.a. at det var både sekkeløp og eggeløp. Løkka var imidlertid svært ujevn og kulete slik at det ofte ble både knall og fall. Hun forteller videre at hun hadde med smørbrødpakke hjemmefra og at maten i anledning dagen skulle være ekstra god.

Men tilbake til Gråbeinsletta: I nærheten av lekeplassen bodde det dengang en kar som grunnet lamhet i bena ble kalt "Krabbe-Johan." Dette nevnes ikke i nedverdiggende betydning da det dengang var vanlig å bruke dette navn. Jeg husker vi avbrøt leken på plassen og dro opp til "Krabbe-Johan" og sang for ham, mens han stod på den annen side av et gjerde og koste seg, smilte og lo. Et artig innslag i feiringen som sikkert mange husker.

Konnerud skole hadde 3 lærere på denne tiden som tok seg av organiseringen av feiringen av dagen. Elevene samlet seg på skolen og stilte opp klassevis for avmarsj. Jørgen Gomperud slo på tromme. Denne var innkjøpt av skolen og utgjorde dengang det eneste musikalske innslaget. Det fortelles at tidligere slo Oskar Frøiland tromma. Ruten gikk fra skolen og opp til Konnerudkollen Turisthotell. Da toget passerte Skalstad Landhandleri, stod Bjørn Skalstad der og delte ut appelsiner til alle i toget.

Litt senere smalt det fra en salutt som August Gundersen stod for.

Men den største opplevelsen var nok innkomsten til hotellet. Her stod Sofus Jensen og tok imot på trappen. Jensen var dansk av fødsel, men hadde stor sans for nordmenns feiring av nasjonaldagen. Han bød alle inn i en romslig resepsjon, hvor et bord stod dekket med brus og kaker.

Fra hotellet gikk toget tilbake og over Hauanveien, om Bekkedalen og til kirken. Dengang var det ikke flere i barnetoget enn at alle fikk plass inne i kirken, dog var det av og til temmelig trangt slik at det ble fryktelig varmt der. Fra kirken gikk toget til skolen. Her var det rigget til med bord og stoler, og en liten kafeteria. De voksne hygget seg. Her traff de gamle kjente. Folk en sjelden så ellers, møtte opp her - for 17. mai var den store dagen på Konnerud.

Foto: utlånt av Gunnar Frøiland

Skrinet i tårnet i Gamle Skoger Kirke

av Normann A. Solberg

I Drammens Museum står det et skrin eller blyeske som ble funnet under reparasjon av tårnhjelmen i Skoger gamle kirke. Ved åpningen viste det seg å inneholde et dobbelt folioark der følgende var skrevet med blekk i gotisk skrift: "Denne Kiærke er Først Byget i Kong Ole den Helliges Tid og derfor kaldet Templum Olai omtrent 1006. Sønderslagen av Torden Anno 1749.

Igien op byget og forbedret aar 1753, i Kong Frederick den Femtes Tid, og Grev Friderich Otto von Wedels Tid, da Christoffer Hammer var Kiærkens Sogne Prest.

Anno 1752 blev denne Skouge Kiærke Separeret fra Sande og Ordineret at være Hoved Kiærke for Tangen og Wærket.

Anno 1774 er forbemeldte Skouge Kiærke Repareret og forferdiget, for Brystfeldighed paa Taarnet eller Speret, paa hvilken Tid Christian den Syvende Regierede og Hr. Peder Grønbeck var Sogne Prest.

Gud give os Kiærke Fred,
lad hos os blive ved
Den Sande Lærdoms Troe
giv Lykke fred og Roe,
velsigne Kongens Huus,
Hans Finder Sønderknuus
Skaan os for Pest og Død,
for Krig og Hungers Nød,
velsigne Land og vand,
og hver udi sin stand.

Anno 1804 er Taarnet eller Spiret atter repareret i forbemelte Christian den Syvendes Tid og Hr. A. Lund var Kiærkens Sogne Prest.

Anno 1829 var Taarnet samt Spereverket nede til Fiirkanten, og alt igien af nyt, med Samt den yttre Kledning paa Firkanten nye og Spitsen forhøyet Toe Allen;-

I hvilken Tid Kong Carl Johan Regiærede over Norge og Sverige, og bemelte Hr. A. Lund Kiærkens Sogne Prest."

Den sistnevnte sogneprests fulle navn var Andreas Jacob Lund Prest til Skoger 1801-1842. Når det gjelder den tidlige datering 1006, foreligger det nok en sammenblanding. Kirken har i katolsk tid vært innviet til Hellig Olav, og det har sikkert forledet sognepresten til å tro at kirken er bygd av ham. Men så gammel skal det mye til at kirken kan være. Vi må nok trekke fra en hundre år og kanskje vel så det for å få en rimelig datering på kirken.

Med Tangen og Wærket menes Tangen kirke og Konnerud kirke. Forøvrig ble navnet Konnerudverket også brukt som betegnelse på Konnerud og ennå i dag kan gamle mennesker kalle Konnerud-folk for "konn'ru'verkinger".

RETTELSE TIL HISTORIELAGS- NYTT - NR. 1 - 1994, v/Sverre Skurdal, side 7:

Under Bråten:

Av senere opplysninger er det fremkommet at det ikke var gutten Eugen som druknet i Løkkafossen. Han het forøvrig Wilhelm, trolig Wilhelm Eugen, og døde av blindtarmbetennelse som 15-åring.

Under Enga:

Her hadde Martinius og Håvald en bror som het Einar. Han druknet som guttunge i Løkkafossen, og Håvald, som var yngre, ble døpt Einar Håvald.

Red.kom.

Konneruds Hjemme- styrketropp under 2. verdenskrig

Et unikt kapittel i Konneruds historie

Av jeger nr. 430315 Olaf Rustand,
Konnerud

Bakgrunnen for denne beretning ligger bl.a. i det faktum at vår tropp, av en eller annen grunn, gikk glipp av 50-års feiringen for frigjøringen i fjor. Mange har uttalt sin misnøye med dette. En annen ting, kanskje mer vesentlig, er at jeg sitter inne med opptegnelser fra og med den dag da alarmen gikk for oss lørdag den 05.05.1945 og videre utover. Kanskje kan disse linjer bøte noe på at feiringen gikk oss forbi.

Konnerudtroppen fikk vel sin spede begynnelse mot slutten av 1943. Den bygget seg da opp etterhvert framover slik at den da freden kom besto av ialt 31 stk. Fram til i dag har dessverre henimot halvparten blitt borte, slik at det idag lever 16 eller 17 stk. Troppen ble registrert som 3. tropp i gruppe 3 i område 1414 og distrikt 141.

Det sier seg selv at fra krigens tid er det meste basert på hukommelsen. Kompromitterende papirer var jo bannlyst. Jeg vil derfor være litt forsiktig med detaljer fra denne tid, vesentlig fordi styrken opererte i mindre grupper slik at jeg ikke kjenner godt nok hva andre har vært med på. Men enkelte hendelser mener jeg må med, selv om de er basert på hva jeg opplevde. I denne forbindelse kunne jeg tenke meg det ville komplettere det hele hvis en eller annen fikk samlet de gjenværende til en mimrestund.

Stort sett bestod virksomheten under krigen i å lære å kjenne de forskjellige våpen, bl.a. at vi måtte demontere og montere disse i stummende mørke. Disse øvelser foregikk både lokalt på Konnerud og inne i bortgjemte steder i Konnerudskogene.

Jeg husker at vi, en fin soldag høsten 1944, var helt inne på Stallane, som dengang hadde et helt annet utseende enn i dag.

Bl.a. øvet vi i sprangvis framrykking og etterfølgende dekning. På grunn av denne fine og varme dagen, husker jeg at vår venstre fløimann, Kåre Berntsen, deltok med overkroppen bar. På kommando "dekk" landet Kåre midt i en neslehaug, og hadde selvsagt ganske vondt lenge! Ellers var enkelte med i kurervirksomhet. Vi hadde også et militært langrenn vinteren 44/45 med pistolskyting innover mot Hestmyra. Jeg husker også det ble rekognosert sperrestillinger på innfartsvegen til Konnerud, samt andre saker og ting som forholdene nødvendiggjorde.

En episode fra høsten 1944 mener jeg bør med fordi den viser hvilke følger en liten feil eller tabbe dengang kunne få. En 8-10 stk. av oss var tatt ut til å hente våpen inne ved Majordammen som skulle leveres oss av cellegutta på Vestskogen. Vi syklet enkeltvis innover og samlet oss like i nærheten av demningen, mens vår leder, som jeg mener var Nils Pettersvold, gikk

KÅRE BERNTSEN TIL MINNE

Dette er det siste bildet som er tatt av Kåre Berntsen, på Haglebu, av Roy Dahl. Vi ser han står på vakt med rifle og kikkert. Da Dahl dessverre er død, har jeg ikke fått 100% bekreftet dagen det er tatt. Jeg har ihvertfall notert meg 26/4, sannsynligvis var dette like før slaget tok til kl. 11.00.

lengre frem for å møte karene. Mens vi står der kommer en mann nedenfra, stopper og spør: "Er det langt igjen til Heia?" Vi kjente ikke til hva som var avtalt, det var det bare lederen som visste. Vi svarte da som sant var at det tok bare et kvarters tid. Mannen ble imidlertid stående og se på oss, snudde så og gikk tilbake samme veg. Da ante det oss at noe var galt, mannen hadde sikkert ikke fått riktig svar på sitt passord. Noen minutter senere kommer 3 mann tilbake, en i midten med pistol og en på hver side av ham med maskinpistoler. Da var det som om verden stod stille en stund og vi kunne sikkert ha hørt den berømte knappenåla falle. Jeg husker det var noe mørkt og plutselig fikk en av karene våre, jeg mener det var Arne Larsen, se en av cellegutta mot himmelen og kjente han igjen. Han ble tiltalt med navn og således løste det hele seg opp. Men jeg husker det unnsnapp en av cellegutta et sukk som: "Gudskjelov at det gikk som det gikk." Vi må her huske på de ulvetider vi levde under dengang hvor det i kritiske situasjoner gjaldt å "trekke først". Det ble etterhvert mer hyggelig derute med prat osv., vi fikk våre våpen, surret dem fast på bagasjebærerne og kom velberget tilbake til Konnerud og fikk gjemt dem.

Men jeg husker vi ble noe skremt i Snekkerstubbakkene opp fra Svingen, da en bil kom mot oss med tente lykter. Jeg syklet sammen med Trygve Nilsen, og vi kastet fra oss syklene i vegggrøfta og forsvant tilside. Men det viste seg å være en norsk bil, muligens ei drosje, så det skjedde ikke noe. Men jeg vil berømme karene under situasjonen ved Majordammen for sin beherskelse og ro. En liten klikk kunne lett fått skjebnesvangre følger.

Et kapittel i troppens historie må sies å være helt spesiell; nemlig det at troppsjef Kåre Berntsen og nesttroppsjef Tormod Ask Henriksen ble innkalt til et befalskurs på Haglebu i april 1945.

Således kom begge med i kampen deroppe med den følge at Kåre falt, mens Tormod kom fra det med livet i behold. Men jeg vet at også Tormod var ute i hardt vær, og jeg har fått hans tillatelse til å fortelle at han deltok i stormangrepet mot en midlertidig tyskdominert høyde ute på

Haglebutangen og så får man tenke seg resten selv. Angrepet var vellykket, men dessverre med norske falne.

Tormod ble senere vår troppsjef resten av tiden. Troppens egentlige overhode var imidlertid Nils Pettersvold, som jo var fagmilitær.

Så over til freden:

Som nevnt gikk alarmer for oss, til å være klar, lørdag den 5. mai 1945. Hele troppen møtte så den 8. mai inne på Hogstedvollen som dengang i likhet med Stallane, hadde et helt annet utseende enn i dag. Dette skjedde forøvrig sammen med 2. tropp. Etter oppstilling der marsjerte vi til SIF-hytta hvor vi tilbrakte natten derpå. Dagen etter fikk vi tildelt våre Lee Enfield rifler m.v. og hadde et svare strev med å få dem reingjort for smøring. Dessuten var det prøveskyting med våre rifler og jeg kan huske vi fikk herlig kjeft av Nils Pettersvold fordi vi lot skuddet gå før han fikk fullført sin kommando. Vi var nok litt for hissige da. Ellers kan jeg huske at et av grantrærne tilhørende Martinus Kinnerud ble fryktelig maltraktet under prøveskyting med Brengun Maskingevær.

På kvelden den 9. mai marsjerte vi nedetter Stubberudvegen til Konnerudkollen Turisthotell hvorfra Hellings busser bragte oss ned til Drammen og vårt kvarter i Vestbanegårdens 2. etasje.

Vi glemmer vel aldri det syn som møtte oss da bussene "stupte" ned Konnerudbakkene mot en by som var opplyst etter å ha vært svart i hele 5 år. Umiddelbart etter ankomsten fikk troppen vår ordre om å eskortere noen landssvikere over bybrua til politikammeret. Det var utforglemmelige øyeblikk. Hele Drammen var på bena og taktfast lød ropet: "Hjemmestyrker, Hjemmestyrker, hei, hei, hei. Det er gutter som har vasket seg." Det ble nemlig fortalt at vår tropp var den første Drammenserne fikk se i samlet formasjon, og aldri har vel en Konnerudgjeng lagt Drammen for sine føtter som vi gjorde dengang.

Kl. 14.00 neste morgen ble 1. og 2. lag i vår tropp uttatt til å foreta en opprenskningsaksjon med arrestasjoner i omegnen. Turen gikk uten at noen

satte seg på bakbeina, men på turen møtte vi en kar som kom syklende i full tysk uniform. Han kastet fra seg sykkel og løp bortover et jorde som var nypløyd. En maskinpistolsalve fikk ham snart på bedre tanker, han kom tilbake med henda i været, ble puttet inn i bussen og levert på politikammeret sammen med de øvrige.

En liten ting utenom det vanlige kan imidlertid nevnes. En av de arresterte spurte så pent om han kunne få med seg noen tørre tobakkblader som han hadde på låven og som han vel hadde avlet selv. Dette ble innvilget. Det var jo tobakksnød.

Vi var inne til tjeneste til ut i juli måned og fordrev tiden med vesentlig vakt- og kontrolltjeneste. Ellers svedde vi ganske lenge i villfarelse om Kåre Berntsens skjebne. Selv Tormod, som jo var med deroppe, kjente ikke til dette. Særlig for hans nærmeste familie måtte det bli en lite hyggelig ventetid. Kåres bror Arne, var flere ganger nede i forlegningen, og spurte etter nytt. Omsider kom jo det sørgelige faktum for dagen, nemlig at Kåre var falt. Det var Nils Pettersvold, Jaan Fjellanger Steen og Arne Larsen som ved selvsyn fikk konstatert dette. Det

ble en trist dag for troppen. Den 15. mai fulgte hele troppen Kåres bære til Konnerud kirke, hvor han ble begravet den 18. mai, også under hele troppens deltagelse. Etter begravelsen var vi buden til Kåres hjem på smørbrød.

Den 9. juni deltok vi i defileringen for Kong Haakon på Slottsplassen. Vi reiste innover i gamle kuvogner tidlig på morgenen. Etter oppstilling, marsjering gjennom byen med etterfølgende defilering, var enkelte så trøtte, deriblandt jeg, at vi regelrett sovnet på en hard trebenk i Frognerparken.

Som sagt var vi i tjeneste i ca. 2 måneder før vi trakk i sivilt igjen. Vi må vel kunne si at dermed var et av de merkeligste kapitler i Konneruds historie forbi. Det kan vel da være en passende avslutning på denne beretning, å gjenta litt fra distriktssjef Ahlert Horns sluttappell av 14.07.45 til Hjemmestyrkene i D. 141:

"La meg så på fallrepet få takke dere, Hjemmestyrker, for den prektige måte hver enkelt av dere har gått fram på. Takk for det gode samarbeid og takk for godt og varig kameratskap! Lykke til med fortsatt innsats i et ordnet samfunn!"

KONNERUD HJEMMESTYRKETROPP D. 141 - 17. MAI 1945

De av troppen som synes på bildet er fra venstre:

Nils Pettersvold i battledress m/pistol, Tormod Ask Henriksen med den kjente stengun, Ole Karls Eskerud (lagfører), Odd Nordli, Gardar Eskerud (lagfører), Arne Larsen, Knut Løvås, Anders Juel, Thorleif Pettersvold (lagfører), Arne Svendsen, Harry Schwencke, Ragnar Schwencke, Olaf Rustand, Olaf

Gulbrandsen, Gunnar Prøis, Arne Løvås og Einar Løvås. De øvrige i troppen var følgende: Kåre Berntsen (falt på Haglebu), Jaan Steen Fjellanger, Karl Thorgersen, Trygve Nilsen, Bjørn Ask Henriksen, Kristian Løvås, Lars Gomperud, Rolf Pettersvold, Odd Treholt, Olaf Skjelsbæk, John Kollerud, Johan Christensen, Jørgen Gomperud og Tom Seeberg.

KLOKKEREN AV SKOUGER av Normann A. Solberg

Hans Allum 1777-1848

Hans Allum var en av de første markante skribenter fra Nord Jarlsberg i den første halvpart av det 18. århundre, heter det på første siden av et opptrykk fra 1991 av "MODUMSIADEN" anno 1831, også benevnt Provindsiaden. Det er LokalForum i Botne/Holmestrand som står for utgivelsen, og opptrykket har et opplag på 200 eksemplarer.

Videre i tittelen heter det: Provindsiaden - eller den lille Reiselabyrinth i Buskerud. Et naivmuntert Lunedigt i firti og otte Aphorismer af Hans Allum. Skriftet første gang trykket i Christiania hos Fredrik T. Steen i 1831.

Til slutt i boken er det en meget interessant og velskrevet biografi om Allum. Denne er forfattet av Henry Notaker. For historieinteresserte Skaugerbøringer (heri inkludert Konnerudverkinger) vil denne boken være av stor interesse, ikke minst den biografiske delen. Allum er som forfatter så og si gått i glemmeboka selv om han i Halvorsens forfatterleksikon av 1908 opptar hele den første siden. Det er prisverdig at noen tar slike initiativ som her er gjort for å bringe forfattere frem i dagen på nytt.

Boken kan bestilles fra

Bygdetunet i Botne v/Trond Flannum
3080 Holmestrand

eller Arne Enne tlf. 094 50077 (gammelt nr.).

Ragnar Halden kan også være behjelpelig med å skaffe den.

Inntekten av boksalget går til Bygdetunet i Botne og Hillestad som flytter og gjenreiser Olav Duuns skole ved Holmestrand.

Eirik Gunleiksons forlag i Risøyr utga i 1918 - i en serie kalt "Gamle norskmaalskrifter" et hefte "med 4 Vestfoldvisor skrevet av Hans Allum".

Innledningsvis "Med nokre opplysningar um dikteren ved Anton Aure". I innledningen står det bl.a. at "Allum skreiv fire visor paa vestfoldmaal. Dei hev vorte mykje sungne i mange bygder, og dei hev vore prenta fleire gonger men aldri fyrr utjevne i serskilt bok. Desse visorne hev visseleg berga Allum sitt namn fraa gløymsla". (sitat slutt) Den 4. de visa i boken er på "Maalføre fra Eiker" og har tittelen; "Den vælstaanes Tenestejænte paa Eiker".

Kilde: Henry Notaker m/fl.

KIRKEDALEREN

En liten historie fra gamle dokumenter som Gotisk Gruppe registrerer og arkiverer i sitt arkiv.

"ÆRBØDIGST ANSØGNING

Til Det Høie Jarlsberg og Laurvigs Amt.

Jarlsberg Wærks Menighed i Aaret 1778 ingik blandt andre Bestemmelser med hinanden ogsaa den; at enhver fremmed, som kjøber Jordeiendom, liden eller stor her paa Wærket, skal betale til vort Kapels:/Kirkes:/Vedligehold een Gang for alle 1 rd. hvilket i Overenskomsten §3 Folio 3 i Kirkeprotokollen er indført og Approberet af Hr. Greven ved Overinspectiør Plathe s.a. samt i 1806 nærmere bekræftet og forklaret i en Kirkeforsamling eller Commision saaledes, at enhver Kjøber, der tilhjemles Jord, uden Forskjæl, her paa Wærket, skal betale Kirkedaleren til Kappellet een Gang; da dens eneste faste ved Fundats bestemte Indtækt kun er 8 skl. aarlig af hver Jordeier og formuende Inderst og saaledes utilstrækkelig.

Da en Andeel af Stubberud Gaards Opsiddere ere aldeles uvillige til at betale den saakaldte Kirkedaler for tilskjødet Jord her/: Kirkedaleren er bestem(?) til 4 skSp:/, fordi de sortere under Egers juridiske etter værdslige Forum, skjøndt de fra gammel Tid af sortere under Skouge Sognekald i alle geistlige Tilfælde paa samme Maade som Strømsgods Beboerne høre under Brageruæs Kirkevesen, maa vi allerærbødigt ansøge det høie Amt om at det gunstigen vil udstæde en Udpantnings Bevilgning eller Ordre til følgende Uvillige;
(sitat slutt)

Heretter kommer så navnene og hva de hver skylder samt anmerkning om innkalling til forlikskommissjonen Februar 1828.

Navnene: Daniel Hansen Stubberud, Knud Danielsen Stubberud, Poul Amundsen Dammen p. Stubberud, Tosten Tostensen Stubberud og Østen Østensen Koln paa Stubberud."

Nytt sitat:

"Hvorfor udbedes ærbødigst, at Pantebevilgningen, som forhaabes matte tilstilles Sognepræsten Hr. A. Lund i Skouge eller Undertegnede;
Jarlsberg Wærk den 5. te Apriil 1828

(Bestem i parantes ikke 100% sikker om er riktig transkribert. Nrg).

Tjenestelydigst;
Ole Chr. Thorrud.
Kirkeværge

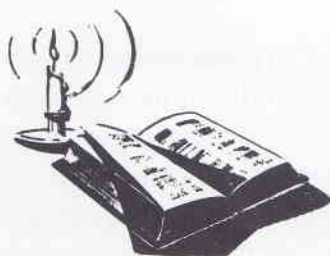
NY OFFERBØSSE I SKOGER GAMLE KIRKE

Etter initiativ av den nye formann i Skoger Historielag, Jean Lorange, er ny bøsse på plass i "Gamlekirken".

Lorange har sørget for arbeidstegninger, tidligere sløydlærer Arne Knudsen har utført snekkerarbeidet og beslagene er utført av kunstsmed Einar Jørgensen, fra Sætre.

Her beskues bøssten av sogneprest Bernt Vogt Ramsli og kirkens guider Ellen Hagen og Jean Lorange samt snekkeren, Arne Knudsen.

Foto: Reidar Halden, DT&BB

Sundhaugtangen og sundstedet

av Jo. Sellæg

Sundhaugen er navnet på det lille tettstedet som vokste opp ved Øvre Sund. Her lå små stuer tett i tett langs Sundhauggata, Grensegata og Grønland, og fritt på moreneryggen midt i bebyggelsen Sundhaugen gård. For 150 år siden hadde gården navnet Blokkhaugen (1). Her var det danselokale som tilhørte skredder Wøien, men det brente ned i 1850-årene (2). På tomten ble det bygget en større enebolig, og denne ble i 1914 bygget om og modernisert i nybarokk stil. Den elegante bygningen er tegnet av arkitekt Christian Fredrik Arbo på Gulskogen etter oppdrag av kaptein Rolf Meyer.

Navnene har tilknytning til Sundstedet

Grensegata har fått sitt navn fordi den ble liggende ved bygrensen etter reguleringen av Drammens grenser i 1869. Selve sundet het opprinnelig Liersund, da begge sider - Bragernes og Sundhaugen - i sin tid tilhørte Lier. Sundhaugen har også vært kalt Sundhaugtangen.

I nyere tid har navnet Øvre Sund vært brukt for å skille sundet fra Nedre Sund ved Sundgata. Vi finner flere navn i omegnen med tilknytning til sundet, slik som gårdsnavnene Sundland og Opsund (eldre navn på Skogengårdene - Gulskogen og Rødsbogen). Strømmen i sundet ga navn til gårder på hver side: Øde-Strøm og Lille-Strøm (Hamborgstrøm) på nordsiden av elva og Øvre Strøm (Lassestrøm) og Nedre Strøm (Smithestrøm) på sydsiden. Tidligere hadde også Øvre Storgate navnet Sundgaten fra Øvre Sund og oppover.

Fergetrafikken

Sundstedet var det viktigste overfartssted for folk fra Strømsgodset når de skulle til Bragernes eller Lier. Den gamle allmannaveien over Kobbervikkleivene og forbi Austad, Danvik og

Strømgårdene krysset elva på dette stedet og gjorde det nødvendig med organisert fergetrafikk.

Overfarten ble besørget av sundmenn i "fast stilling" allerede i middelalderen. Det er kjent at befalingsmannen på Akershus oppnevnte sundmann på 1500-tallet (3). For å dekke utgiftene måtte gårdene i distriktet betale toll i form av et "triungkvarter" havre (1790) (4) fra hver fullgård og forholdsvis mindre fra mindre gårder. Sundmennene ble lønnet med et pund smør og ett pund mel (1558) og skulle for dette sette de reisende i offentlig ærend over elva uten ytterligere vederlag (5).

En forstad vokser fram

Rundt fergestedet på sydsiden av elva vokste det fram en klynge hus. I 1636 lå hele 18 hus ved sundet, mens områdene på Grønland forble ubebygget fram til 1830-årene. Kongsberg sølvverk skal ha hatt et provianthus ved sundet (6), og her lå også en veierbod.

Byene hadde en eller flere veierboder hvor det var kontroll av varer som skulle inn i byen. Kontrollarbeidet sorterte under byens magistrat. Veieren ble lønnet med en fastsatt sum pr. målt tønne eller veiet skippund. Tvungen måling og veiing ble for de fleste vareslags vedkommende opphevet ved lov i 1851 (7).

I 1866 finner vi 33 eiendommer på Sundhaugen. Bybrua og Landfalløybrua reduserte sundets betydning og folkemengden ved sundet er blitt gradvis redusert de siste hundre år. Utvidelsen av Sundhauggata har krevet 2-3 eiendommer, og andre veiplaner truer med å redusere bebyggelsen ytterligere i fremtiden. En større del av husene har høy alder og burde vært tatt vare på for ettertiden.

Skolen

Det hadde i lang tid vært behov for organisert skoleundervisning i Strømfjeringen (området

mellom Sundhaugen og Gulsbogen) da man endelig i 1772 fikk gjennomført skoleforordningen av 1739. Det ble utlignet en egen skoleavgift på gårdene og oppsitterne, slik at det ble mulig å lønne en skolemester til undervisningen. Fagene var kristendom, regning og skrivning, og elevene måtte gå til skole en til to dager hver uke. De første årene holdt skolen til i et rom på Grønvoll, men i 1784 kunne den flytte inn i eget lokale (8). Dette skolehuset står på sin opprinnelige plass i Nedre Eikervei 13, og er blant de eldste i landet. Til byggingen av huset ble det gitt pengegaver fra Gabriel Omsted og Petronelle Smiths dødsbo, som også eide grunnen.

Bruplaner

Det første forsøk på å bygge bru over sundet ble gjort i 1716, da militæret anla flytebru. Denne besto bare kort tid, trolig fordi strømmen i elva kan være meget sterk på dette stedet. Da Peder Anker på Bogstad ble generalveiintendant omkring 1790 fremmet han planer om ny bru over Liersund, "...da det altid bliver ubekvem for de Rejsende og vanærende for Landet at Oversætning skal finde Sted der muligheter gives til Bro." (9)

Et forsøk på å bygge ei bru i 1804 var mislykket og forårsaket betydelige jordskred på Bragernessiden (10). I 1812 gikk Anker sammen

med Peder von Cappelen om å bygge den første bybru omtrent der bybrua ligger i dag.

Da Drammensbrua sto ferdig mistet sundstedet mye av sin betydning, men det ble fortsatt brukt fram til vår tid. Den siste sundmannen som holdt forbindelsen åpen og satte reisende over elva for betaling var Walentin.

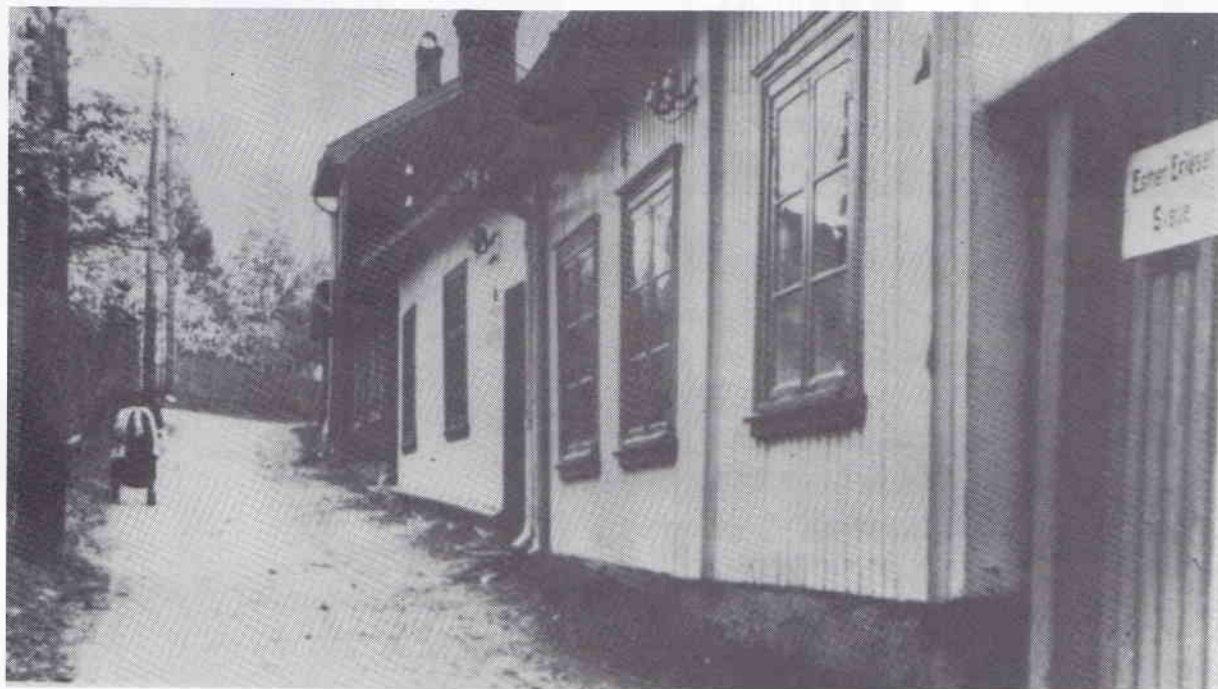
Han la inn sine årer (les: påhengsmotor) i 1955. Siden 1920 har det vært arbeidet med planer for ei bru over sundet.

Noter:

1. Christen Smith: For sexti, sytti Aar siden (1900), kap. IX.
2. Anton B. Rustad: Skogerboken (Drammen 1931), s. 180.
3. Huitfeldt-Kaas: Norske regnskaper og jordbøker fra det 16de århundre, s. 183
4. Drammen formannskaps arkiv, pakke 1789-91.
5. Huitfeldt-Kaas: Norske regnskaper og jordbøker fra det 16de århundre, s. 283
6. Anton B. Rustad: Skogerboken, s. 81
7. Fladby, Imsen og Winge: Norsk historisk leksikon (Oslo 1974) s. 234.
8. Anton B. Rustad: Skogerboken, s. 628
9. Generalplanen for Drammen 1966-1990 (Drammen 1968), s. 31
10. Tord Pedersen: Drammen, en norsk østlandsbys utviklingshistorie (Drammen 1961) bind I, s. 74

Foto:

Grensegata i 1930-årene. Drammens Tidende, utlånt fra Strømsgodset Klubb og Bydel, 1982

KONNERUD KIRKE 1893 - Interiør

Bemerk lysestaker på alter. De er laget av tre og oppbevares fremdeles i kirken. På alterlysene er det montert navneskjold. Denne dagen har det vært gravferd fra kirken. På golvet er det strødd hakket eier eller granbar.

Den gamle altertavlen med nattverdbilde oppbevares fremdeles i kirken. På alteret har presten lagt fra seg sin hvite kappe. Front av etasjeovn i bakgrunn, til høyre. Døpefonten er et jernstativ med et klede over.

